

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Iosephi Vicecomitis Ambrosiani Collegii Doctoris
Observationes Ecclesiasticæ In quo [!] de Antiquis
Baptismi Ritibus, ac Cæremonijs agitur**

Visconti, Giuseppe

Parisii, 1618

Cap. 29. De exorcismi antiquitate, & origine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64585](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64585)

cerdotum, ut eorum linguam, & nares, quos cate-
chizant, spuro tangant, ipsius Domini verba dicen-
tes, Ephra. Ex quibus locis perspicuum est, lin-
guam, & oculos tangendi rationem fuisse, ut
conscientiæ latebras explorare, præterita facta
ad Christianæ religionis rationem exquirere,
& pro fidei confessione vitam naturæ debitam
Christo Domino piè, fortiterque reddere, ea
ceremonia docerentur. quæ ratio cum solum-
modo in adultorum baptismo vim suam, &
robur obtineret, nemini mirum videri debet,
si, ex quo ille in desuetudinem abiit, linguam,
& oculos tangendi consuetudo desierit.

Causa tan-
gendi spu-
to linguam
& oculos.

Consuetu-
do tangen-
di linguam
& oculos
quando de-
sierit.

De exorcismi antiquitate, & origine.

CAP. XXIX.

Accedebat autem ad eum tactum, qui, ut
hactenus declaratum est, presbyterorum
spuro fiebat, alius etiam catechismi ritus, qui
ad lacram, & salutarem ablutionem celebra-
dam ex vetustissima catholica Ecclesiæ con-
suetudine adhiberi solebat. Eum Græci com-
muni vocabulo ἐξορκισμὸν, nos latinè adiura-
tionem vocare possumus. de cuius antiquitate,
quoniam Ulpianus Iurisconsultus Ethnicus
apud Iustinianum de var. extraordin. cognit.
l. Preses provinciae, & Iulianus apud S. August.
de nupt. & concupiscent. lib. 2. cap. 28. & 29.
Wolfgangus Musculus in loc. commun. cap.

Exorcismū
qui nega-
riat.

de bapt. Ioannes Caluinus ad cap. 22. Ad
lib. 4. Instit. cap. 15. Madeburgens. Cen-
2. cap. 6. Beza Epistol. 8. & Nicolaus He-
mingius ad cap. 2. posterioris ad Theodori
nefarij hæretici negare ausi sunt, hoc
nobis agendum erit, vt omnes intelligere
potissimum ad eos refellendos vsui esse
sint. In primis vero docere oportet, demoni-
um effugandi scientiam à Salomone inueni-
esse. de ea enim ita loquitur Iosephus He-
us lib. 8. antiquit. *præstitit autem Deus tunc*
(Salomoni videlicet) *vt contra dæmones*
ad vilitatē hominum edisceret, quem secuta

Exorcis-
mus à Salo-
mone in-
uentus.

Beda in Act. Apostol. cap. 19. Rabanus Ma-
rus lib. de Instit. cleric. cap. 10. Polydorus
gilius lib. 4. de inuentor. rer. cap. 5. & Iacobus
Pamelius in Epist. 76. S. Cyprian. ad Magni

Exorcismi
vsu do-
cuit Chri-
stus.

Eandem postea Christus Seruator hominum
docuit, non modo cum apud Marc. 16. de
bus suo signo obsignatis dixit: *signa autem*
qui crediderint, hæc sequentur, per nomen meum
dæmonia eijcient, sed etiam cum ab improbo
spirituum æstu liberavit eum, cui morbo
ad statos Lunæ motus è mente exire:

Exorcis-
mus in ba-
ptismo vn-
de originē
habuerit.

Matth. 17. habetur: *Domine miserere*
quia lunaticus est, & increpauit eum Iesus, &
ab eo dæmonium. Atque ex his fluxisse arbitror
vt sacris quibusdam verbis dæmones in ba-
ptismo de antiqua diritione expellantur. No-
cum catechumenorum ritus Ildorus Hiero-
lensis lib. 2. de Diuin. Offic. cap. 20. explican-
dos suscepisset, posteriorem hunc locum
Christo, qui lunæ momenta sentientem

tuit, ad exorcismi originem probandam vide-
 tur atulisse, cum ait: exorcismus autem sermo in-
 crepationis est contra immundum spiritum, in ener-
 gumentis, siue catechumenis factus, per quem ab illis
 diaboli nequissima virtus, & inueterata malitia,
 vel violenta incurso expulsa fugatur. Quod signifi-
 cabat lunaticus ille, quem increpauit Dominus Iesus,
 & exiit ab illo dæmonium. Præterea Cyrillus
 Hierosolymitanus in procatech. baptismi ex-
 orcismos, diuitios, ex diuinis que scripturis collectos
 apertissime nominauit, quod temerè dictum
 videri posset, nisi à Deo institutos esse, fatere-
 mur. Nec omitti debet, quod S. Ioannes Chry-
 sostomus homil. de Adam, & Eua dixit: cum
 ad regenerationis veniunt sacramentum, non prius
 fontem vitæ ingrediuntur, quàm exorcismis, & ex-
 sufflationibus clericorum spiritus ab illis immun-
 dum abigatur, & deinceps vasa eius eripiantur, in
 possessionem translata illius victoris, qui captiuam
 duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. His ergo
 Ecclesiasticis regulis, & diuina sumptis auctoritate
 documentis, ita, adiuuante Domino, confirmati su-
 mus. Vbi baptismi exorcismum ex diuina in-
 stitutione sumptum esse, nemo negare potest.
 Verum demus, Christum Dominum exorcis-
 mi ceremoniam minime præcepisse, an prop-
 terea illam nuperrime inuentam, rudiumue
 hominum ingenio excogitatam dixeris, quam
 primi gentiũ magistri, ac cæteri pietatis cultor-
 es adhibuerunt. Huc mihi pro se quisq; acriter
 intendat animum, quæ loca, quæque scriptorum
 auctoritates Apostol. tẽpore exorcismũ in vsu
 fuisse, docuerint. I. aut loco S. Cyp. auctoritas

Exorcis-
mus bap-
tismi in
v. Apo-
stolo-
rum
tempore.

occurrit, qui serm. de bap. Chriſt. & man-
ſtat. Trinitat. dum aliquot baptiſmi cere-
nias enumerat, exorcismi baptiſmalis men-
nit: ita ſcribens: remiſſio peccatorum, ſive bap-
tiſmum, ſive per alia ſacramenta donetur, pro-
ſpiritus ſancti eſt, & ipſe ſoli huius eſſentia
uilegium manet. Verborum ſolemnitas, & ſer-
uocatio nominis, & ſigna inſtitutionibus Apo-
ſtolicis ſacerdotum miniſteriis attributa, viſibile eſt
ſacramentum: rem vero ipſam ſpiritus ſancti
mat, & efficit. Inter ſigna enim exorcismi
ferendum eſſe, præterquam quod Gualtero
Lindanus ita ſentit lib. 4. Panop. Euangelio
8. ex eo etiam facile colligi poteſt, quod in
orcismo crucis ſignum exprimi ſolebat: de
paulo poſt ſuo loco conſtabit, & in eodem
manus capiti imponebatur: quem ritum
dem ſignis idem Cyprianus ibidem ſubdit
ait: conſecrationibus viſibilibus manum appo-
Exinde S. Auguſtinus exorcismum ſemper
baptiſmo adhibutum fuiſſe, pluribus locis
monſtrauit; vt cum lib. 2. de nupt. & con-
piſc. ad eius antiquitatem oſtendendam, ſi-
neque enim, ex quo eſſe cepit Manichei peſtilen-
doctrina, ex illo ceperunt in Eccleſia Dei paruuli
ptizandi exorcizari, & exſufflari, vt ipſiſ
oſtenderetur, non eos in regnum Chriſti niſi ex
renebrarum poteſtate transferri. & paulo poſt
iſte dicere audeat Manicheos, & anti-
mam Eccleſie traditionem iſto neſario crimine
ſpergat, qua exorcizantur, & vt dixi, ex-
ſtantur paruuli, vt in regnum Chriſti à
renebrarum, hoc eſt, diaboli, & angelorum eius

transferantur. Item, cum ferm. 10. de verb. A-
post. etiam infantes, quamvis criminibus sua
culpa contractis careant exorcismo admouen-
dos esse probaret: *hoc Ecclesia semper habuit,*
semper tenuit, hoc à maiorum fide percepit, hoc usque
in finem perseveranter custodit. Quod si exor-
cismus semper in usu fuit, aut ex Ecclesie tra-
ditione ad nos peruenit, fateri necesse est, A-
postolorum temporibus adhibitum esse. Non
dubitabo tamen aliud testimonium adijcere;
ut, si quis fortè citatis autoritatibus minus
acquiescere velit, quid imposterum de ea re
dubitet, non habeat. Id ex Leone Papa sum-
tum est Epist. 4. ad vniner. Sicil. Episcop. cap.
6. ubi de baptismi tempore agens, scribit: *eui-*
denter agnoscitur, in baptizandis electis, qui secun-
dum Apostolicam regulam exorcismis scrutandi, &
seruus sanctificandi, & frequentibus predicatio-
nibus sunt imbuendi, duo tantum tempora, id est,
Pascha, & pentecosten esse seruanda. En quomo-
dò exorcismi ex Apostolorum præscripto facti
esse dicuntur? Sed video mihi non cum hære-
ticis solum, sed etiam cum catholicis Scripto-
ribus rem esse, propterea, quid illi tradiderint,
videamus. Vualfridus Strabo, uir sacre obser-
uationis copia instructus, sed interdum nimis
properè amplexari solitus ea, quæ sibi in men-
tem venerant, exorcismos in baptismi Sacra-
mento a sacris scriptoribus additos esse, testa-
tur: *alij* (inquit lib. de reb. Eccl. cap. 26.) *addi-*
derunt in baptismatis sacramento exorcismos, alij
consecrationem fontis, &c. Hæc Vualfridus. quæ
tamen, (quod sine ulla contumelia dictum ac-

eipi volo) mihi videntur alienissima esse, que
 que villo pacto cum iis, quæ de eius origi-
 iam attulimus, coherere. Alij Leonem, Ma-
 masum, & Ambrosium exorcismi auctores
 constituunt; è quorum numero Gulielmus
 Durantus in ration. Diuin. Offic. ita scribit
 Beatus Clemens, secundus à Petro, ex ipso
 na vntionem olei addidit; postea Leo Papa, Poma-
 sus, & Ambrosius exorcismos, & benedictiones
 ceteras solennitates adiecit. Sed hæc sententia
 non modo iisdem auctoritatibus repugnat
 verum etiam falsitatis apertissima arguitur.
 Nam Leo Papa circiter annum pactæ illius
 quadringentesimum quinquagesimum, Ma-
 masus trecentesimo sexagesimo octavo, &
 septuagesimo primo in Pontificia dignitate
 fastigio collocati sunt: & Ambrosius octavo
 simo sexto supra trecentesimo, Ecclesie
 diolanensis gubernacula suscepit. ante
 tempus in numeri scriptores baptismalis ex-
 orcismi meminerunt: quorum aliquot hoc
 subijciam, ne Gulielmi auctoritas fidem im-
 niat. Tertullianus lib. de Idolat. cap. vii.
 rum, qui dæmoni peccati mercede mancipati
 ti, cum ab alijs sacro exorcismo expellerentur,
 tuntur, audaciam, & temeritatem reprehendit
 his verbis: quo ore Christianus thurarius, si per
 pla transibit, quo ore fumantes aras despuet, &
 sustabit, quibus ipse prospexit? qua constantia
 ci? abit alumnos suos, quibus domum suam celum
 præstat? Et lib. de coron. milit. apertè dem-
 strat, à virtutis tramite aberrare, qui exorcis-
 mis interdium vntes, noctu in obsecrationibus

lapratib
 cababit p
 ille, ubi
 orisimo f
 præscrip
 inueh
 Domin
 derent:
 cates, qu
 re, curati
 loca de
 non est
 anteece
 sint; &
 huius, ea
 Cypria
 suum d
 menda
 ctus, tu
 tismalis
 labes red
 tuos spir
 serint, a
 recedant
 lantes, g
 tendere
 76. ad
 spectio
 tota ve
 hodie et
 na, &
 & torq
 vntes I

lapratibus versantur. Ita enim clamat: & ex-
 cababit pro templis, quibus renunciant? & cœnabit
 illis, ubi Apostolo non placet? & quos interdixit ex-
 orcismis furavit, noctibus defensabit? Item lib. de
 præscription. aduers. hæret. cap. 41. iu mulieres
 inuehitur, quæ hæreseos veneno tabescentes,
 Domini nomen in baptizandos inuocare au-
 derent: ipsa, inquit, mulieres hæretica quam pro-
 caces, quæ audeant docere, contendere, exorcismos age-
 re, curaciones repromittere, forsitan & tinguerè. Quæ
 loca de baptismi exorcismo intelligenda esse,
 non est, cur quisquam ambigat: cum & ea, quæ
 antecedunt, & subsequuntur, fidem facere pos-
 sint; & doctissimus interpres, Iacobus Pame-
 lius, ea in hanc sententiam exposuerit. S. etiam
 Cyprianus Epist. 2. ad Donat. cum propositum
 suum de fide Christiana amplectenda com-
 mendasset, ideoque varios baptismi cum effe-
 ctus, tum caremonias referret, exorcismi bap-
 tismalis meminit, dicens: animorum disipientium
 labes reddita sanitate purgare, immundos & erra-
 tuos spiritus, qui se expugnandis hominibus immer-
 serint, ad confessionem minis increpantibus cogere: ut
 recedant, deus verberibus urgere: consiliantes, eui-
 lantes, gementes, incremento pœna propagantis ex-
 tendere, flagris cadere, igne torrere. Et Epistola
 76. ad Magnum filium, quæ in probando as-
 persionis, atquæ immersionis baptismate
 tota versatur, de hoc more sic habet: quod
 hodie etiam geritur, ut per exorcistas voce huma-
 na, & potestate diuina flagelletur, & uratur,
 & torqueatur diabolus: & cum exire se, & ho-
 mines Dei dimittere sepe dicat, in eo tamen, quod

dixerit, fallat: & id, quod per Pharaonem praegestum est, eodem mendacio obstinationis exercitum cum tamen ad aquam salutarem, atque ad baptismi sanctificationem venit, scire debemus, & scire quia illic diabolus opprimitur. Quod si quis contra testimonia minus aperta esse, culmet; is & Optatum Mileuitanum audiat, graphicè veteres suæ Ecclesiæ ritus exprimentes lib. 4. cont. Parmen. vbi indicatis omnibus quæ ad animas nostras præclaro iustitia docuendæ pertinent, exorcismum quoque commemorat: cum ait: *neminem fugit, quod homo, qui nascitur, quamuis de parentibus Christianis nascatur, sine spiritu mundus esse non possit, necesse sit ante salutare lauacrum ab homine excidisse, & separari, hoc exorcismus operatur, per quem spiritus immundus depellitur, & in loca deserti regatur.*

Cur, & quando exorcismus adhibetur.

CAP. XXX.

EX hoc itaque testimonio satis apparet, quæ tantæ caput diris ingentibus deuocionis consuetudinem eo consilio institutam esse, ut terribilissimum humani generis hostem ab antiqua ditione expellerent. quod præterea indicant non modo S. Cypriani verba superius citata, sed etiam S. Augustinus Epist. 107. ad Sixt. presbyt. vbi aduersus Pelagianos, quæ omnem Adami posteritatem ingenita macula

Exorcismus in baptismo cur inuentus.